

21.3.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yksityistieläksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (LVM082:00/2015, LVM/2302/03/2015)

Maaseutupolitiikan neuvoston Maaseudun elinkeinot ja osaaminen -verkoston sekä Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry:n yhteinen lausunto:

Yksityistielain uudistamiselle on ollut selkeä tarve, ja perustelut onkin esitetty esitystekstissä hyvin. Teiden kunnosta huolehtivan väestön väheneminen ja ikääntyminen sekä resurssien niukkeneminen vaativat uusia, joustavia ratkaisuja. Tieosakkaiden tarpeiden lisäksi yksityisteillä on laajasti myös yleistä merkitystä muun muassa eri elinkeinoille, järjestöille ja jokamiehenoikeuksilla liikkuville. Yksityistiet omalta osaltaan mahdollistavat luonnonvarojen monipuolista käyttöä, yritystoimintaa, luonnon tasa-arvoista saavuttamista sekä luonnon ja harrastustoiminnan terveyshyötyjen saamista.

Toimiva yksityistieverkosto on kilpailukykyisen elinkeinotoiminnan keskeisiä ehtoja, joten myös yksityisteitä koskevalla säännöstöllä on tärkeä asema. Lakiesityksen vaikutuksia olisikin voinut tarkastella taustamateriaalissa maa- ja metsätalouden kuljetuksia ja tieisännöintipalveluja monipuolisemmin.

Lakiesityksen tavoitteita ovat kuljetusten ja liikkumisen turvaaminen sekä yksityisteiden rahoituksen saaminen kestäväälle pohjalle. Käytännössä yksityisteiden kunnossapidon ja parantamisen osalta tavoitellaan tienpidon maksajapohjan laajentamista siten, että yksityisteiden ulkopuolisten käyttö käännettäisiin lähtökohtaisesti luvanvaraiseksi. Teiden kunnosta huolehtimisen ohella on kuitenkin huolehdittava, että toimintatavat ovat joustavia, selkeitä ja tasapuolisia eivätkä teiden käyttömaksut muodosta liian suurta kynnystä monipuolistuvalle järjestö- ja elinkeinotoiminnalle.

Joustavuuden ja lupamenettelyjen määrän kohtuullisena pitämisen kannalta on tärkeää rajata lupavelvoitteen ulkopuolelle sellainen satunnainen tien käyttö, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Hyvä linjaus on se, ettei tien käytön tarkoitus ratkaise, vaan se, kuinka usein tietä käytettäisiin ja lisäksi se selvästi kunnossapitokustannuksia. Lain on tärkeä tarjota joustavasti vaihtoehtoja, miten kunkin tahon osallistuminen tienpitoon järjestetään. Elinkeinoharjoittajan tulisi siis voida toiminnan asteen ja yksityistien käytön tarpeen mukaisesti järjestää toimintaansa tieoikeuden kautta, käyttömaksun nojalla tai ilman lupavelvoitetta.

Tärkeää on lisäksi, ettei lakiesitys estä jokamiehenoikeuksien toteutumista silloin, kun toiminnalla ei selvästi lisätä tien kunnossapitokustannuksia. Tämä on otettu esityksessä varsin hyvin

huomioon. Ulkopuolisen oikeutta käyttää tietä (23 §) koskevassa perustelutekstissä tulisi kuitenkin täsmentää yksityistien satunnaiseen tai tilapäiseen käyttöön sekä niihin liittyvän maksullisuuden ja luvanvaraisuuden ilmaisuja. Todennettävien kustannusten sijaan olisi yhtenäisempää käyttää kauttaaltaan ilmaisua "lisää selvästi tienpidon kustannuksia". Käyttömaksujen keräämisen periaatteiden tulee olla mahdollisimman selvät.

Kuntien ja maakuntien mahdollisuus tulla tieosakkaaksi on merkittävä ja tarpeellinen lisäys lakiesityksessä erityisesti tapauksissa, joissa yksityistiellä on yleistä merkitystä ja tielle ohjataan julkista liikennettä esimerkiksi suosittujen luonto- ja harrastuskohteiden osalta. Tällä voidaan helpottaa paitsi kansalaisten liikkumista, mutta myös elinkeino- ja järjestötoimintaa.

Toimitsijamies tai hoitokunta antavat yksityistien käyttöön lupia. Muutoksenhaku tältä osin jää epäselväksi. Tahojen esteellisyttä lakiesityksessä tarkastellaan (61 §), mutta muutoin jää epäselväksi, miten turvataan luvanhakijoiden yhdenmukainen ja tasa-arvoinen kohtelu sekä ratkotaan mahdolliset yritysten kilpailutilanteet. Taustatekstissä mainitaan myös tieosakkaiden mahdollisuudet kiusantekoon. Ongelmatilanteisiin tulisi löytyä ratkaisu- ja toimintatavat.

Maakuntien ja kuntien mahdollisuus perustaa yksityistieasioille sovittelu- ja neuvontaelin on merkittävä keino vähentää yrityksille ja yksittäisille henkilöille aiheutuvaa kuluriskin kasvua. Riskinä on kuitenkin, että alueitten välille syntyy mittavia eroja tässä palvelutarjonnassa. Muutoksenhaun siirtyminen käräjäoikeuksiin toki vähentää muutoksenhakujen tekemistä, mutta samalla heikentää paitsi tieosakkaiden, mutta mahdollisesti myös ulkopuolisten tienkäyttäjien oikeusturvaa. Tärkeää on, että laki mahdollistaa neuvonnan ja sovittelun, joilla poistetaan riitatilanteita ja pienennetään asioiden hoidon kustannuksia.

Lupien hankintaa ja kulkemisen suunnittelua erityisesti tilapäisen tapauksissa helpottaa ajantasainen yksityistierekisteri, jonka ylläpitoon lakiesitys asettaakin velvoitteita (53 §).

Tiivistelmä: Tieosakkaiden tarpeiden lisäksi yksityisteillä on laajasti myös yleistä merkitystä muun muassa eri elinkeinoille, järjestöille ja jokamiehenoikeuksilla liikkuville. Yksityisteitä koskevin säädöksin on huolehdittava, että toimintatavat teiden käytössä ovat joustavia, selkeitä ja tasapuolisia eivätkä teiden käyttömaksut muodosta liian suurta kynnystä monipuolistuvalle järjestö- ja elinkeinotoiminnalle. Lupavelvoitteen ja käyttömaksujen ulkopuolelle on tarpeen rajata sellainen satunnainen tien käyttö, joka ei selvästi lisää tien kunnossapitokustannuksia. Ulkopuolisen oikeutta käyttää tietä (23 §) koskevassa perustelutekstissä tulisi täsmentää yksityistien satunnaiseen tai tilapäiseen käyttöön sekä niihin liittyvän maksullisuuden ja luvanvaraisuuden ilmaisuja. Tarpeen olisi myös tarkentaa, miten turvataan luvanhakijoiden yhdenmukainen ja tasa-arvoinen kohtelu, ratkotaan mahdolliset yritysten kilpailutilanteet sekä varmistetaan muutoksenhakijoiden alueellisesti tasa-arvoinen oikeusturva.

Juha Rutanen, puh. 040 5737 568, juha.rutanen@aitoluonto.fi